

„Gebirgsgruppe“, Cig. gorje? (ni na tanko), gorovje? Jes. obgorje, ohribje.

Tu je pravda težka, skoraj bi rekli nerazsodna, ker ne vemo, kako bi Cigale druge dotične izraze narejal in kako bi se ti z omenjenimi vjemali. Skusimo! Obrazilo èvje, ovje samostavniku pridjano, pomenja veliko skupnost ali množino enacih reči (*Janežičeva slov. slov. 3. iz. 124*) tedaj: gorovje, hribovje, kot germovje, vodovje (ali enako sosvetje, sozvezdje; glej obrazilo je). Zoper Cigaletovo gorstvo s pomenom „G. sistem“; kaj pomenja obrazilo stvo (*v raznih izgledih Janežič l. c. 123.*). Ako pri slovniciarjih to obvelja, kar je Janežič trdil, bo začetničar tudi dalje svoje izraze pisal. Kdor se dobro zavé, kaj je zemljepisu „Gebirgsgruppe“ (začetničar jo dosti na tanko zaznamuje), bo lahko sodil: ali je Cigal. ali Jes. izraz bolj pripraven. Gorje se samo v terminologii ne nahaja, ampak začetničar je veže s pred, pri (*Glej Janežič 121 in 124*).

Jes. stavi pogorje za Abhang, Abdachung (ima še veliko družih izrazov), tedaj je narejena beseda po analogii: povodje, porečje, pomorje itd., tedaj ne more nikakor zaznamovati Cig. „Gebirgszug.“ Pogorci so pri nas tisti, ki po pobočjih gorskih stanujejo. Tudi slovnica bi po sestavi ta pomen opravičila.

Ali Jes. moča ali Cig. padavnica (Niederschlag), naj še drugi sodijo. Padavina, mislim, je tudi vsaktera mokra! (Vlažno vreme — vlaga??)

Ali Jes. osek in plem ali Cig. oseka in plima? Slovar ima oboje, zadnje je srbsko in se le zarad tega priporoča. Bog vé, ali naši primorski Slovenci imajo dotična izraza? Cigale piše tudi v „avstrij. cesarstvu“ str. 21 biba (pritok in odtok).

Za lastna imena bi meni bilo pravilo to, da je zmiraj po tuje pišemo: francozka francozki, španjska španjski, ruska ruski itd. Da začetničar napačno piše Petrograd mesti Petersburg, kdo bi se nad tem spotikal. Cigale, ki je nam sam (po predgovoru str. XIII.) silo veliko zemljepisnih imen v slovarji priobčil, piše str. 2004: St. Petersburg = Sanktpeterburg (russ.), neu Petrograd od. Petrovgrad.

Drugače pa je pri njegovi opombi o gori Balkan. Jaz nimam pri rokah bolgarskih knjig, da bi mogel razsoditi, ali ondašnji zemljepisci res Balkan s Staroplanino zaznamujejo. Nemške, francozke in angleške knjige, ki so mi pri rokah (in več zemljekazov iz raznih atlantov) tudi imajo oba izraza: Balkan in Stara planina. Vsi ti poroki, ki so iz znanstvenega ozira turško gorovje opisovali, spričujejo in zemljekazi kažejo, da Stara-planina nima z Balkanom nič opraviti. Znanstveno rečeno: ona se ga še ne dotika. Stara-planina pokriva zahodni del Bolgarije in sicer med Timokom in Iskerjem; nje predgorja in brda segajo skoraj do Donave. Na nasprotni strani jo loči nisavska in iskerska dolina in cesta, ki dolini veže, od drugih gorá. Vse gore, ki so na vzhodu od Iskerja in na levem bregu zgornje Marice, so balkanske gore, ki najmanj dve tretjini bolgarske zemlje pokrivajo. Ali Bolgari razun one Stare planine po Bolgarii tudi balkanske gore ravno tako zovejo, ne vem. Čudno, da ni nobeden preiskavni zemljepisec tega imena pristavil!

Več malenkosti bi še imel omeniti, pa se tako bojim, da bi že to „Novicam“ preobširno ne bilo. *)

J. P. Anonymus.

* O „Umnem Gospodarju.“ Kakor nas, tako je gotovo vsacega družega zbolela sledeča novica, ki jo je prinesel 12. list „Um. Gosp.“ tako-le: „Ker ne mislim „Umnega Gospodarja“ prihodnje leto več vredovati, naj vzamem s poslednjim tem listom od častitih bravcev slovó. Vsem podpornikom ostanem vedno hvaležen. — Če vredništvo (v materijalnem oziru dobro založenega) „Umnega Gospodarja“ kdo drug prevzame, bode to kmetijska družba po „Novicah“, ali kakor bodi, še za časa razglasila. Za zdaj ni treba, prosim, naročnine za leto 1866 nikomur pošiljati. Andrej Marušić.

Gotovo so znane zopernosti italijanske stranke vrlenu vredniku delo tako pristudile, da ustavi svoje domoljubno peró.

* *Glasonoša* — neha s tem listom. — „Slavische Blätter“ pa se tako veselo širijo, da je mogoče, njih ceno po pošti za celo leto znižati od 8 gold. na 6 gl. Dobro!

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

V 9. seji dne 11. dec. se je nadaljeval razgovor o adresi in prvi je poprijel besedo dr. Zupan, ki ga je bila zadnjič neka omedlevica omamila. Tudi on je želel, da poprejšnje ministerstvo odstopi, ker je državnemu zboru žile podvezavalo in se nam je bilo bati, da ne bi se ustavno življenje vresničilo; tudi nerodovitnosti našega deželnega zbora je ministerstvo krivo. V tem se on ujema s protivniki adrese; al te misli nikakor ni, da je oktoberska diploma edini pravni temelj, na katerem bi se poravnale državnopravne razmere, ker je februarska ustava le truplo vodilom, v oktoberski diplomi izrečenim. Da je februarska ustava oktroirana, je res; al če je oktoberska diploma kadaj oživeti imela, je bil oktroi neogiben. Če se nam reče, da bi se bila morala februarska ustava reichsrathu v poznejši sprejem predložiti, odgovarjam, da se je to tako zgodilo; kajti reichsrath se je vsled februarskega patenta sklical in on je imel pravico ustavo popraviti; da tega skušal ni, je, se ve da žalostno. Al tudi deželna ustava izvira iz februarskega patenta in če ta ni pravoveljaven, potem deželna ustava tudi ni veljavna. Ne toliko februarski patent kakor oktoberska diploma je kamen, na katerem se sprava z Ogri spotika, ker oktoberska diploma omenja skupnih zadev, katerih Ogri neté pripoznati. V daljnem govoru skuša ovreči nekatere stavke Svetčevega govora; al — da svobodoljubni dr. Zupan, ki je lani z veliko pohvalo vso Schmerlingovo ustavo „Scheinconstitutionalismus“ imenoval, more „herrenhaus“ svobodnejši razvoj oktoberske diplome imenovati, se je čudil vsak, kdor vé, kako je herrenhaus mnogokrat overal še to mrvico svobodnih sklepov, ki so mu došli iz zbornice poslancev!

Poslanec baron Schloissnigg omenja, da je Auerspergov predlog, ko je dr. Bleiweisova adresa v manjšini ostala, s 17 glasovi proti 15 bil sprejet. Sporočilo o tem predlogu smo zadnjič slišali, ki je za vsem nasprotno predlogu in razlogom zaupnice. Kar nas v uni z radostnim upanjem navdaja, se nam v tej le kot strah predstavlja, — sporočilo, za ktero bi se po unem predlogu morali zahvaliti, je po tem predlogu škodljivo blagostanju deželnemu in bi prositi imeli, da se prekličé. V obliko in razloge te adrese nočem drezati; al vprašati moram: kaj čemo doseči s to adresom? (Pravo! pravo! dobro v sredi). Ali mislite stanje predrugačiti, ali upate, da bode te na izpeljavo septemberskega manifesta kakošen upljiv si pridobili? Ne eno in ne drugo ne bode vspeh te adrese! (Pravo! pravo! dobro! v sredi in med poslušalci). Ta adresa ali manifestacija — kakor jo sami

*) Zlasti ker je zadnji list letošnjega tečaja, in sestavek mora biti končan. Zato je treba bilo izpustiti še marsikako stvar, ki se bistveno ne ujema z gospod Cigaletovo čisto objektivno kritiko. Častiti gosp. pisatelj pač lahko sam previdi, da bi antikritika njegova napolnila tretjino vsega lista; potem pa bi godrnjali mnogi čitatelji „Novic.“ Ni vse zanimivo vsem — in to je težavni stan vredništva. Vred.

imenujete — bi le takrat tehtna bila, ako bi bila potrjena enoglasno ali saj z veliko večino. (Pravo! prav dobro! dobro v sredi in med poslušalci.) Po dozdanjih razgovorih v tem zboru tega ni pričakovati in tako bode vendar dvomljivo, ali so misli, izrečene v adresi, zares misli dežele, ki jo tukaj zastopamo, ali pa samo večine v zboru. (Gromovita pohvala v sredi in med poslušalci. Dr. Toman: prav dobro!) Da je odbor osnoval adresno, ki je skoz in skoz družih misli, kakor velika manjščina, ki je za dr. Bleiweisovo adresno glasovala, izvira le iz tega, ker se je le na patent, ne pa tudi na manifest 20. septembra operal. To pa ne gré! Manifest dokazuje patent, razlaga izvir, manifest je spremljevalec patenta. (Prav dobro!) Manifest se je ob enem s patentom deželnemu zboru razglasil, manifest je cesarjeva beseda, ki jo je govorilo Njih Veličanstvo zaupljivo svojim narodom. (Prav dobro! prav res! Slava! gromovita in živa pohvala v sredi in med poslušalci.) Nikakor se ne more patent ločiti od manifesta in se za zadnjega še ne zmeniti. Manifest pravi v začetku:

To je cesarjeva beseda, ki je slovesno dana in se ima spodobno sprejeti; tej cesarjevi besedi se ne dá odgovoriti, kakor se predlaga s to adresno. (Res je! dobro! med poslušalci.) „Prosta je pot, ki pelje k porazumljenju“, pravi manifest. „Naj zvezda avstrijska svoje svetle žarke pošlje, da ostane pot prosta (Dr. Toman: prav dobro!), a mi zastopniki kranjske dežele, ki se že čez 500 let v neganljivi zvestobi cesarske hiše drži (živi slava- in živio-klici), ne smemo na pot, po kateri ima Avstrija potovati, novih zaprek valiti in napredek na tej poti zadržavati. (Prav dobro!) Vse to premišljaje predlagam: „Slavni zbor naj čez odborov predlog, o katerem se zdaj pogovarjamo, prestopi k dnevnu redu.“ (Pohvala.)

Baron Apfaltrern ne vpraša, kaj bo dosegel z adresno, ali mu bo občinstvo ploskalo ali ne (siskanje med poslušalci), le za to mu je, da ravná po svoji vesti. (Nemir in mrmranje; prvosednik zvoni.) V daljem govoru povdarja, da je cesar sam obžaloval, da je moral z manifestom 20. sept. na dan, da tedaj zbor ni ilojalen, če odkritosrčno izreče, kar misli, in se ne dá motiti z mahinacijami, ki se tu kujejo (klici: dá! od druge strani oho!) Na to dr. Toman zavrne to nespodobno krivdo ter zagotavlja, da bi mu lahko bilo take mahinacije od nasprotne stranke dokazati, če bi hotel; al še ne poskuša tega. (Gromoviti dobro- in živio-klici med poslušalci.) Brž pa se vzdigne g. Kromer vès srdit: Gospod deželni glavar! Ali nimate, gospod prvosednik, toliko moči, da bi tako postopanje občinstva vzdržali? (ko mu gosp. baron Codelli ne odgovori, mu občinstvo pravo in dobro kliče). Ko Apfaltrern dalje govori, se vedno sliši: k reči! k reči! Vse, kar je še dalje govoril, je že vsak lahko poprej v mladi „Pressi“ bral. Gospod Svetecu je oponašal, da je bil na Hrvaškem „nemški uradnik“, odkodar so ga kasneje spodili! (Svetec: res je! v sredi: oho!) Tudi oponaša, da je Svetec najhujši nasprotnik nemškega elementa, ki ga je vendar nemški kočevski okraj v zbor volil.

Poslanec dr. Costa pripné na zadnje besede barona Apfaltrerna, da je namen adrese, kakor tudi v adresi na koncu stoji, cesarja prositi, da se državni zbor zopet skliče po preklicu septemberskega manifesta. Ali vprašati se mora: je li ta prošnja koristna, primerna? Kar se je slabega govorilo o februarški ustavi in ministru Schmerlingu, tega ni nikakor podrl odgovor bar. Apfaltrerna. Kaj je vendar ta reichsrath (državni zbor) storil, da ga želimo nazaj? Časa k delu je dosti imel, ker se je v 4 letih 3krat sklical in dalje ko 3 leta zboroval. Ali ta reichsrath je le finančne zakone dajal, davke povikševal. (Dobro! med poslušalci). S katerimi zakoni pa

je zahodne dežele avstrijske, posebno našo kranjsko osrečil? On je dal postavo, po kateri so nove hiše davka proste, domačinsko postavo, postavo osebne svobode, ki se je v dogodbi z državnim poslancem Rogavskijem kaj čudno skladala (dobro in smeh med poslušalci); kupčija s promesi se je tako zboljšala, da se tudi siromaško ljudstvo velike dobrote vélicege srečkanja vdeleževati more (prav dobro! in smeh med poslušalci), se vé da k povikšanju npravnosti! — med tem ko se je predlog, da bi se mala loterija ustavila, zavrgel; lenska zaveza se je razpustila, poprejšnja postava o poravnavanju na kant prišlih trgovcev se je prekovala, kupčijski zakonik za Avstrijo se je vpeljal, — dobra in važna postava, samo da to ni reichsrathova zasluga, ker jo je po predlogu večih mož „en bloc“ sprejel; dalje smo dobili postavo za tisk, kateri hvalo peti, mi bodete gotovo odpustili; naložili so tudi davek tistim, ki sledijo po rudah, o katerem je naš zbor 28. marca 1863 enoglasno sklenil, cesarja prositi, da se ta postava popravi. Tako je skrbel dunajski državni zbor za naš materijalni blagor! (Dobro v sredi in med poslušalci.) Dala se nam je postava o preskrbljevanju v porodnišnicah, in če tudi je naš poslanec pl. Wurzbach predlagal, naj se popusti ta stvar, se je vendar postavasprijela in naša dežela otežila. (Dobro v sredi in med poslušalci.) Dobili smo tudi obris srenjskega zakona, o katerem ne bodem dalje govoril, ker je baron Apfaltrern pred tremi sejami zgovorno dokazal, kako nam je treba obžalovati, da najvažniših reči zavoljo te meje ne moremo spraviti v občinski zakon; potem se je tudi s prusko državo dogovorila colna in kupčijska pogodba, kateri tudi ne more naša dežela prijazna biti, če pomislimo, da so izmed naših 6 poslancev 3 zoper njo glasovali, le eden za njo, dveh pa ni bilo nazočih, ki bi gotovo tudi zoper njo bila glasovala; — tudi se je §. 7 notarskega reda popravil, po katerem turk, pagan in žid notár postati more! To je vse, kar nam je reichsrath dal; kamor tedaj pogledam, nič ne najdem važnega. Kje je zaostala sodnijska in političina uprava? ali je neodvisnost sodnijska izrečena? ali so se porote vpeljale? ali se je kazenski zakonik popravil? Da! glasovito novelo smo dobili! Vendar mislim, da bi nihče ne žaloval, če bi je ne imeli! (Pohvala in smeh v sredi in med poslušalci.) Ali smo dobili postavo, po kateri naj se ravná z ljudmi, ki so prišli na kant? Imamo li družbinsko pravico? Ko se je po českih kmetijskih podružnicah grabilo, ali se je reichsrath oglasil? Neki predlogi so v odsekih zaspali, — v ostalem pa je vse delo reichsratha le finančno bilo. Da se je državni prevdarek (budget) znižal, je res; al baron Apfaltrern naj to pomisli: ko je gospôska zbornica rekla, da letos ga ne more sprejeti, kakor so ga poslanci znižali, je poklical cesar nove svetovalce, ki so pod tem pogojem vstopili, da se državni stroškovnik tako sprejme, kakor so ga poslanci predložili, (dr. Toman: prav res!) in potem še le je poročevalec general Hess priporočal gosposki zbornici, naj vse tako sprejme! Je li po vsem tem ministerstvo Belkredijevo res tako črno, kakor ga vi očrnujete? (Živa pohvala v sredi in med poslušalci.) Belkredi je sicer v kratkem veliko postav izdal; al povsod se kažejo te narodno-gospodarske preuredbe dobre in koristne. Zakaj se tedaj zdaj §. 19. oprijemate, ko vendar poprej nikdar niste tega storili? Nikdar po §. 19. prositi vam dosehmal še ni na misel prišlo Njih Veličanstva, da se odpravi poprejšnja slaba vlada, da se državni zbor razžene. (Gromovita pohvala v sredi in med poslušalci). — Vpraša se pa tudi: je li pot, ktere adresa želi, mogoča? Dvomim, da more Njih Veličanstvo zopet sklicati reichsrath, kakor je bil sestavljen. Dalje omenja dr. Costa 1. maja 1861, ko je cesar iz svojega prestola reichsrathu govoril in ustavno življenje vpeljal,

ali ker Ogri praznih stolov niso obsedli, je ta reč toliko važna, kakor Smerlingov knezobor v Frankfurtu, ki je mislil, da zdaj zdaj se bode Miroslav Barbarossa iz dolzega spanja prebudil in oživil „das deutsche reich!“ (Dobro in smeh med poslanci.) Tako dolgo bomo v sanjarijah živeli, dokler ne pomrjé tisti državniki, ki le z idealčno politiko barantajo, namesti da bi začeli pri narodu (dobro med poslušalci), državniki, ktere neki dunajski poslanec želí razstavljene v razstavi videti l. 1870 (smeš med poslušalci.) Jaz mislim, da je zdanje ministerstvo dozdani sistemi slovó dalo, da gleda na moč narodov, da hoče isto moč razviti in duhu avstrijskih narodov prosto pot pustiti. (Živio-, dobro- in pravo-klici v sredi in med poslušalci.) Potem dokazuje, da reichsrath ni bil nikdar širji, niti pravno niti djanski, da so Čehi izostali, ko se je polastil pravic širjega reichsratha, da takrat nobeden današnjih nasprotnikov protestiral ni zoper to postopanje reichsratha, da ni nihče prosil, naj cesar varuje ustave, česar bi vendar takrat bolj treba bilo, kakor zdaj. (Pravo! dobro! v sredi in med poslušalci), da je pot 20. septembra edina bila, ker je treba ustavo popraviti in z Ogri se spraviti, ker bi drugače vedno reichsrath le domišljen bil. 360 poslancev bi imelo biti in po opravnem redu sme 100 (nekaj čez četrtino) poslancev sklepati in 51 (sedmi del) za vso Avstrijo postave dajati! (Živa pohvala v sredi in med poslušalci.) Jaz mislim, da so avstrijski narodi že toliko odraščeni in Ogri in Hrvatje toliko ustavno izurjeni, da bi ne trebalo nekterim dunajskim in graškim doktorjem postav dajati za vso Avstrijo! (Živa pohvala med poslušalci.) Ako bi bil tedaj odsek za adreso vse to premislil, da se je to pred, ne pa po 20. septembru godilo, da se je godilo, ko je državni zbor zboroval, potem logično ne bi bil mogel drugače sklepati, kakor da moramo cesarju za 20. september hvalo dati. (Dobro! tako je!) To je ravno pravo, da ministerstvo ni še programa priobčilo; ono hoče poprej narode zaslišati, predno bode cesarju dalje svetovalo. (Gromoviti pravo- in dobro-klici v sredi in med poslušalci.) Dežman je očital, da je dr. Bleiweis narodno zastavo previsoko povzdignil. Kaj pa je Vaše gêslo, gospodje! Vi mahate z nemško zastavo! Mi vedno stojimo pod cesarsko zastavo, ker vemo, da ima tudi naša zastava prostora pod njo; mi se ne bojujemo pod orlom ranjcega nemškega „reicha“, ki vse narode želi pogoltniti; temveč mi pod krilo avstrijskega orla bežimo, ki ima na svojih prsih tudi naš deželni grb (dobro med poslušalci), kjer tudi mi v zvezi z družimi narodi Avstrijo veliko in srečno stvoriti moremo. (Gromovita pohvala v sredi in med poslušalci.) Dežman je očital, da nismo doslednji, češ, da je v prvem dež. zboru dr. Bleiweis zagovarjal februarški statut. To je pač navadni hiperbolični govor g. Dežmanov (Smeš med poslušalci), kajti dr. Bleiweis ni drugzega rekel, kakor: adresa naj se cesarju tudi slovenski pokloni! (Dobro! in smeh med poslušalci.) Dalje pravi, da blagostanje narodovo izvira iz omike, omika pa iz narodnega temelja, in ker omika brez blagostanja in svoboda brez blagostanja mogoča ni, stoji narodnost z blagostanjem in svobodo v ozki zvezi, ki se ne dá ločiti. (Dobro! pravo med poslušalci.) Nemci ravno želé „Generallandtag“ in to je reichsrath, v katerem so si gotovi večine. (Živi dobro- in slava-klici v sredi in med poslušalci.) Dežmanovemu „razdvojuj in gospoduj“ odgovarjam, da so septemberski patent vsi narodi hvaležno sprejeli, le mala peščica Nemcev ne, in če zdaj edinosti ne dosežemo, pa nismo krivi mi, ki na strani cesarjevi in vladini stojimo, temveč vi, ki zarad ene fraze septemberski manifest sovražite. (Prav dobro! dobro! v sredi in med poslušalci.) Februarški patent je neizpeljiv, sprava z Ogri pa mora mogoča biti. (Pohvala.) Ljubši, ko parlamentaričina manjščina, ki si domišljuje, da

blagor avstrijski zastopa, mi je samovolja cesarjeva! (Živa pohvala v sredi in med poslušalci.) Če se je dr. Zupan trudil dokazati, da je herrenhaus v oktoberski diplomi vtrjen in da je le svobodni razvitek oktoberske diplome (smeš), mu nimam ničesa odgovoriti. (Živa pohvala in smeh v sredi in med poslušalci.) Baron Apfaltrernu pa povem, da tudi jaz v svojem javnem delovanju po vesti ravnam, in da ne iščem ploska na galerii; al to je moje vodilo, da kolikor mogoče, svoje misli z deželnimi sklepam (Dobro!) in če bi bil baron se nekoliko ozeral po deželi, bi se bil lahko prepričal, ali je septemberski manifest res tako neugodno prišel. (Živa pohvala med poslušalci.) Dr. Bleiweis je predlagal zahvalnico, ker nam je čutje to kazalo, ne pa, ker je morebiti grof Nostic k nadškofu moravskemu in dr. Bleiweisu potoval; a mi smo brali, kako so tisti „protestanti“ v Beč potovali in pod predsedništvom gosp. Blagatinšek-Kaisersfelda (živa pohvala in smeh med poslušalci) se posvetovali; tedaj imate najmanj vi pravico omenjati mahinacij! Da bi se Belkredijevo ministerstvo prav zelo očrnilo, se je omenjalo praških uradnikov in viteza Waserja. Gospôda, jaz se spominjam, da so večkrat ne samo uradniki, temuč tudi drugi poslanci k Schmerlingu k tajnim sejam povabljeni bili (dobro! pravo!), kjer so se zarotili tako ali tako glasovati. (Pl. Wurzbach: to ni res! dr. Toman: res je! Kromer (srdito): ne! Dr. Toman: prav res! Jaz bi Vam znal celo „storijo“ povedati!) Spominjam se, da je mojster Schmerling v Zadru dvema profesorjema Klaić-u in Danilu službo vzel, ker sta zoper njega glasovala (Osupnost in nemir), Waser ni odstavljen, temveč le prestavljen, in vladí vendar ne bote hoteli braniti, da si svojih mož poišče, ker si misli, če niso viši državni pravdniki in deželni glavarji z menoj, kdo bode potem z menoj? (dr. Toman: res je!) da se vsaj enkrat odpravi tista sila, ki se tudi v liberalizem oblači, sila birokratična. (Pravo! pravo! med poslušalci.) Kar je Belkredi z Waserjem storil, ne vem, kako bi se to dalo primerjati vsemu, kar je Schmerling storil? (oho!) Prosim, vam bom brž dokazal. Dr. Waser je v javni seji trdil, da je septemberski patent pravo oskrunilo. Ako bi pa kaj tacega kakošen časnik pisal, bi on kot viši državni pravdnik moral tožiti ga in vrednik bi mu odgovoril: I, gospod državni pravdnik, saj ste me sami tako učili! (Veliki smeh med poslušalci) kako hočete to zediniti? — Prav veselí nas, kar je baron Apfaltrern povedal, da imamo nemške, ne pa, kakor smo mislili, cesarske avstrijske uradnike. (Živa pohvala in grozoviti smeh med poslušalci.) Opustite tedaj svojo nezaupnico zdaj, ko ni opravičena in pomislite poprej, da bode kamen, ki ga vržete na prosto pot, morebiti le zrno peska v tehtnici Avstrije, da pa lahko v stoterni svinčeni teži na vas nazaj pade. (Živi dobro- in slava-klici v sredi in med poslušalci.)

Poslanec Mulej potem predlaga rekoč: Slava naši dalji edinosti, slava blagostanju dežele naše, slava moči državni, brez ktere tudi samouprava deželna onemore, tedaj nasvetujem, naj slavni zbor o tej adresi prestopi k dnevnomu redu. Dr. Toman in Kromer se odrečeta besedi.

Posl. Svetec še osebno odgovori baronu Apfaltrernu, naj se ne dela za representanta naroda nemškega! Tudi opomni, da ga ni samo nemško Kočevje v zbor izvolilo, temveč Slovenci ribniškega in lâškega okraja in 4 slovenske vasi na Kočevskem, tedaj večina Slovencev (dobro! med poslušalci), ter da ga je trdna volja, Kočevjarje kakor Slovence enako po svoji vesti zastopati.

Cesarski namestnik baron Bach razjasnuje stališče vladino, ki se je namenila ustavo na trdni podlagi osnovati v smislu člena II. in VI. februarškega patenta. Če

hočejo dozdanje ustavne postave oživeti, treba je edinstvi med njimi, ktere pa februarški patent ni našel, ki jo oktoberska diploma v II. členu in najviše pismo 20. oktobra 1860 do ogerskega kancelarja izrekujeta. Če zdaj vlada oktobersko diplomo in februarški patent ogerskemu zboru predlaga, hodi le po poti februarškega patenta člen II. in VI. Ker je poprejšnje ministerstvo le na podlogi februarškega patenta delalo, je ustavno življenje v izhodnem delu cesarstva otrpnilo, in reichsrathu, naj je še toliko dobrega storil, je vendar moralo biti čudno pri srcu, ko je polovico sedežev praznih videl. Da ta pot ni prava, je zdanje ministerstvo prepričano in nastopilo je pot porazumljenja z narodi in tako se je morala osnovna postava o zastopstvu cesarstva ustaviti, ker je očitno, da to, kar se enemu delu še le predlaga, ne more za druge dele že državoppravne veljavnosti imeti; da se je tudi oži državni zbor ustavil, je logična potreba, ker mu manjka samostojnega temelja in le iz širjega državnega zbora izvira. Na vprašanje, kako dolgo bo to trpelo, odgovori, da tako dolgo, dokler se ne bo mogla ta osnovna postava vpeljati; sprejme ogerski zbor to ustavo, se oživi „ipso facto“ če ne, se bode tako dolgo pogajalo, dokler se ne dobí podloga, na kateri ste edinstvo in moč Avstrije zavarovani, kajti po drugi poti bi se moralo zopet oktroirati, ali pa en del zopet kontumacirati. Kadar se bode kaj vspešnega dogovorilo, se bode to zakonitim zastopnikom predložilo v prevdarek. Ti zakoniti zastopniki pa so deželni zbori (dobro! pohvala v sredi in med poslušalci). Deželni zbori sami imajo polno postavno veljavnost (dr. Bleiweis: pravo!) vsak deželni zbor pošilja svoje zastopnike v reichsrath, deželni zbori se v njem zastopajo. Deželni zbori ne bodo vezilno sklepali, kakor tudi iztočni zbori ne, oni bodo samo predlagali in najviše razsodba teh predlogov je v rokah cesarjevih. (Dr. Costa: res je!) Zdaj taki državni zbor, ki bi o tem pravico imel sklepati, ne obstoji pravoveljavno. (Klici: res je!) Po tej poti se je ministerstvo vsake fikcije ognilo, ustavno in po februarškem patentu ravnalo. Ugovor, da bi se to reichsrathu bilo moralo predložiti, je prazen, ker nimamo pravoveljavnega širjega reichsratha, kteremu gre pravica o tem sklepati. Deželni zbori niso nikakor v nevarnosti, saj zborujejo, pa tudi ustava ne, ker je le en del o zastopstvu cesarstva ustavljen (Dobro!), in ta se je ustavil, ker se še nismo z Ogri spravili. Ne slabiti ustave, temveč jo na dolgo vzdržati je namen, ki ga vlada hoče doseči. (Dobro! v sredi.) H koncu še omeni, da je pravica, po kateri smejo narodi sklepati o postavodajavstvu in finančnih zadevah, ki so skupne, pripoznana in izrečena. (Dobro! dobro! Slava! pravo v sredi in med poslušalci.)

Po kratkem pričkanji z baronom Apfaltrer-om in dr. Tomanom razlaga grof Auersperg v daljem govoru svoje in njegovih prijateljev stališče, da ni ravnal po zvanjanji paroli, da se držé ustave, ki je pravoveljavno moč zadobila v vsem cesarstvu, da ni princip in sistema febr. ustave temveč pomanjkljiva izpeljava njegova zadržavala spravo z Ogri; ne deželni zbori temveč reichsrath bi imel prevdarjati dogovore ogerske, ki se bodo predložili; da je nemški jezik edini jezik porazumljenja avstrijskih narodov in naj bi možje, ki so na prsih nemške kulture (dr. Bleiweis: sesali!) sesali (smeh!) ne zasipali tega vira svojemu narodu.*) Grof se boji,

*) V stenograf. zapisniku stoji na str. 147: (dr. Toman: „gesogen“ (Heiterkeit) — getrunken haben.) Mi smo na svoja ušesa slišali, da je dr. Bleiweis rekel: gesogen — in potem tudi grof Auersperg izgovoril „gesogen“ — ne pa „getrunken“; drugače tudi „smeh“ nima nobenega pomena, ker se je občinstvo zato smejalo, da je dr. Bleiweis govorniku prenavadno frazo na jezik položil in gospod grof jo je res tudi izgovoril. Pis.

da protivniki adrese hrepené po absolutizmu in priporočá adreso v sprejem.

Potem se je glasovalo o Mulejevem predlogu, kakor smo že povedali. Veselja med občinstvom in živijo-klicev ni bilo ne konca ne kraja, ko je prvosednik povedal, da je z 18 glasovi proti 12 Mulejev predlog sprejet; — adresa je tedaj šla — v koš!

Goriški deželni zbor.

V seji 15. dec. je, kakor „Um. Gosp.“ piše, gosp. Črne predlog svoj zavoljo zahvalnice cesarju za septemberski manifest tako krepko podpiral, da se ji tudi celó tisti poslanci, kateri morda za-njo ne marajo, težko izvijejo; podpirali so nasvet tudi: Doljak, Winkler, Fabiani. Po opravljenem redu se je volil poseben odsek 5 zbornikov (Črne, Fabiani, Pollay, knez-nadškof, Doljak), da adreso (zahvalno pismo) zložijo in zboru v eni prihodnjih sej predložijo. Adresa je bila s 13 glasovi zoper 6 sprejeta. Slava!

Dopisi.

Iz Maribora 24. dec. — Pri zadnji volitvi novega odbora čitavničnega so se izvolili za prvosednika prof. Šuman, za tajnika dr. Gršak, za blagajnika dr. Gv. Srebre, za odbornike J. Majciger, Morič, dr. Prelog, dr. Vogrin. Dr. Srnec in dr. Pavlič nista mogla sprejeti več svoje dosedanje časti, ker ju čaka odvetništvo in ž njim delokrog zunaj Maribora. Za nevtrajeno in žrtveno delovanje v tukajšnji čitavnici bode njima in gospodu Jedličku čitavnica ohranila vedno hvaležen spomin, ki si ga po vsem zaslužijo. Novemu odboru pa želimo, da srečno na dalje služi in streže društvenim blagim namenom. — Ker je čas, da se sopet naročajo časniki za novo leto, moramo konstatirati, da se je graška „Tagespošta“, ki je še zlo razširjena na štirskem Slovenskem, v novejšem času celó Kaisersfeldovim in centraličnim idejam vrgla v naročje. Ravno tedaj odsvetujemo vsem Slovencem, naj si tega lista ne naročajo. Nasprotnikov ne smemo podpirati in dolžnost nam je, da podpiramo svoje gore liste. Dobro vem, da nekteri samo zavolj onih čenčarij, ki se pod rubriko dnevnih novic nahajajo, radi kupujejo Tagespošto, al zdi se mi ta razlog preslab, da bi se s tem opravičili proti pravičnemu oponašanju, da nasprotnika podpirajo. Pustite tedaj vsi, ki se imenujete rodoljube, nam neprijateljski list in naročite se, kateri že hočete tudi brati nemške časnike, „Zukunft“, ki od novega leta kot dnevnik na Dunaju izhajati začne in ki bode zagovarjal ravnopravnost narodno. Izdava ga znani žurnalista Delpiny in cena mu je na leto 16 gld. Imeli boste v tem časniku narodno, zdravo in jedrnato berilo in objektivno izvestje v vseh avstrijskih narodih. Ali naročite si iz Prage velik in imeniten časopis „Politik“ ali iz Ljubljane „Triglava“, ali „Draupost“ iz Celovca, ker žalibože v Gradcu zdaj nimamo nobenega nam prijaznega lista!

Senožeče. (Odgovor na dopis 7 v 49. in 50. listu.)

(Konec.) — Kar se tiče semenjakov v senožeških gozdih, povemo dopisniku, da v Brdih še danes ni od zasadbe ali setve dreves niti sledú niti tirú, — v Lozi pa, kar se je lansko leto brez prave vodbe zasadilo ali zasejalo, se je že večidel lani, ostalo pa letos po nemarnosti končalo. Drevesnice so pri nas dozday tudi še bele vrane, kajti nobena se ni še izlegla; celó tisti posestniki, ktere dopisnik imenuje, da jih imajo, ne vejo za-nje. Za soseskino ali šolsko drevesnico pa ni treba Senožčanom niti kupiti niti v najem vzeti prostorov; ima jih senožeška soseska dovolj in prav pripravnih, čeravno so enmalo od trga, pa vendar ne predaleč. Da jaz nisem letos samo 5 sadnih drevesic, kakor srenjski